\ Ağıllı qoca`nın nağılı

Biri var imiş, biri yox imiş, uzaq keçmişlərdə qəddar bir padşah var imiş. Bu şahın qoyduğu qanuna görə övladlar əldən düşmüş qoca ata-analarını səbətə qoyub dallarına alar, aparıb əlçatmaz, sıldırım bir qayaya qoyarlarmış. Qayanın hansı səmtinə baxsaydın qalaq-qalaq insan sümüyü görərdin. Bu açıq qəbiristanlığın yüksək qayalıqları insan ətinə dadanmış quşların məskəni idi. Bütün quşlar zirvədə dayanıb yeni gətiriləcək insanı acgözlüklə gözləyirdilər. Səbətdə qoca gətirən insanın başının üstündə dövrə vurar, tük ürpədən heybətli səs çıxarardılar. Adam diri qocanı yerə qoyub aralanan kimi qaraquşlar, quzğunlar həmin qocanı didik-didik edib yeyər, quruca sümüklərini saxlayardılar. Qoca adamları bu cür dəfn etmək adətə çevrilmişdi. Qəddar şahın qoyduğu bu qanundan heç kəs imtina edə bilməzdi.
Günlərin bir günündə İbrahim adlı bir oğlan atasının əldən-ayaqdan düşdüyünü görüb, ona dedi:
-Gedək, ata, artıq sənin vaxtındır. Səni bir az da gecikdirsəm el məni qınayar.
Ata naəlac qalıb dedi:
-Nə deyirsən, oğul, məsləhət sənindir.
Evdəkilərin hamısı qoca ilə halallaşdılar. İbrahim atasını səbətə qoyub dalına aldı. O ağır-ağır, kədərli halda insan qəbiristanlığa üz qoydu. Az getdilər, çox getdilər, yolda qoca dərindən bir ah çəkdi. İbrahim atasından ah çəkməyinin səbəbini soruşdusa da qoca demədi. İbrahim ondan əl çəkmədi. Axır ki, atası dedi:
-Heç, oğul, yadıma düşdü ki, bir vaxt mən də sənin kimi atamı səbətə qoyub, həmin bu yol ilə qəbiristanlığa aparırdım. İndi sən də məni aparırsan.
Qocanın bu sözləri İbrahimin ürəyinə ox kimi sancıldı. İstədi ki, atasını evə qaytarsın, ancaq el adətini pozmaqdan çəkindi. O yolunu yavaş-yavaş davam etdirirdi. Qəbiristanlığa çatanda quşların dəhşətli qarıltısı İbrahimi vahiməyə saldı. Atasını yerə qoyub bir qədər dincini almaq istədi. Ancaq, acgöz quşlar dövrə vurub, ata və oğulun başı üstə hərlənir, İbrahimin aralanmasını gözləyirdilər. Qoca acgöz quşlara baxıb oğluna dedi:
-Get, oğlum, get, sənə can sağlığı. Ancaq səbəti də aparmağı unutma.
İbrahim cavab verdi:
-Ata, mən anamı bu səbətlə gətirmişdim, evimizdə axırıncı qoca sən idin, səni də ki, gətirmişəm. Daha səbət nəyimizə lazımdır?
Qoca dedi:
-Yox, oğul, axı sənin də oğlun var. O böyüyəcək, sən isə qocalacaqsan. Bir vaxt o da bu səbətlə səni gətirib quşlara yem edəcək. Apar, oğul, apar, o səbət sənə də qismət olacaq.
İbrahimin bütün varlığı titrədi. Elə bil qəflət yuxusundan ayıldı. Birdən atasını qucaqlayıb qışqırdı:
-Yox, ata, yox, mən səni bu vəhşi quşlara yem etməyəcəyəm. Mən səni saxlayacağam.
O, daşla, ağacla quşları qovdu. Gördü ki, qayanın dibində bir mağara var. İbrahim atasını həmin mağaraya qoyub dedi:
-Ata, sən burada yaşa, mən sənə yorğan-döşək, hər gün də yemək-içməyini gətirəcəyəm.
İbrahim mağaranın ağzına daş düzdü. Daşların arasından içəri işıq düşürdü. O, dediyi kimi də elədi. Atasının yemək-içməyinə yaxşı fikir verirdi.
Günlərin bir günündə şəhərə gələn suyun başında əjdaha peyda oldu. Əjdaha suyun qabağını elə kəsmişdi ki, şəhərə bir damcı su gəlmirdi. Onun əlindən bütün camaat zara gəlmişdi. Əjdaha ilə pəhləvanlar nə qədər vuruşa gəlsələr də ona qalib gələ bilmədilər. Padşah car çəkdirib elan etdi ki, hər kim əjdahanı ya öldürsə, ya da torpaqdan qovsa, onu dünya malından qəni edərəm. Hər kim bu işə girişdisə, əjdaha ağzından püskürdüyü alovla onu külə döndərirdi. Daha heç kəs onunla üz-üzə gəlməyə cürət edə bilmirdi.
Sənə kimdən xəbər verim İbrahimdən. İbrahim yemək götürüb yenə atası olan mağaraya yollandı. Ata gördü ki, yemək var, amma nədənsə oğlu su gətirməyib. Soruşdu:
-Oğul, bəs su niyə gətirməmisən?
İbrahim cavab verdi ki, hal-qəziyyə belədi, camaat susuzluqdan qırılır. Əjdahanın əlindən zara gəlmişik. Heç kəs ona bata bilmir.
Qoca bir qədər fikirləşib dedi:
-Oğul, mən o əjdahanın öhdəsindən gələ bilərəm.
İbrahim sevincək dedi:

-Ata, sən əjdahanın öhdəsindən gələ bilsən, bütün xalqı xosbəxt etmis olarsan. Üstəlik sah xəzinəsinin yarısını bizə bağıslayar.
Qoca dedi:
-Oğul, sən sahın yanına get. Ona de ki, uzunu on arsın, eni dörd arsın bir güzgü hazırlasın. Camaat həmin güzgünün arxa tərəfindən tutaraq əjdahaya doğru getsin. Əjdaha güzgüdə öz səklini görüb vahiməyə düsəcək, qaçacaq. O qaçdıqca siz onu güzgü ilə qovun. Əjdaha sizin torpaqdan ilim-ilim itəcək.
Ibahim sahın yanına gedib dedi:
-Sah sağ olsun, mən o əjdahanın öhdəsindən gələrəm. Ancaq bu sərtlə ki, verdiyiniz sözə əməl edəsiniz.
Sahın susuzluqdan dili-dodağı qurumusdu. Çar-naçar qalıb and içdi ki, xəzinəmin yarısı sənindir. Istəyirsən indidən dasıtdır, bircə bizi sən bu bəladan qurtar.
Ibrahim dedi:
-Sah sağ olsun, mənə böyük bir güzgü düzəltdir.
Sah Ibrahimin dediyi kimi böyük güzgü düzəltdirdi. Güzgünün yanlarından arxa tərəfdən əl tutmağa yer qoydular. Camaat güzgünü əjdahaya tərəf apardı. Əjdaha gördü ki, ona tərəf ağzından od püskürdən bədheybət bir heyvan gəlir. Gördü ki, bu heyvan bunu deyəsən yeyəcək, basladı götürülməyə. Camaat da onu arxadan güzgü ilə qovurdu. Əjdaha hərdənbir geri dönüb baxanda gördü ki, o bədheybət heyvan gəlir. Baslayırdı daha bərk qaçmağa. Xülasə, qaça-qaça padsahın torpağından çıxdı. Camaat dösəndi suyun canına. Hamının gözlərinə səfa gəldi. Sevincdən, sadlıqdan hamı Ibrahimi atıb-tuturdu. Padsah Ibrahimi çağırtdırıb dedi:
-Oğul, sərtimiz sərtdir, ancaq de görüm, bu fikir, bu tədbir sənin ağlına haradan gəldi?
Ibrahim dedi:
-Sah sağ olsun, bu mənim tədbirim, hünərim deyil. Cavanlar nə qədər ağıllı olsalar da, qocalara, onların müdrik nəsihətlərinə, məsləhətlərinə ehtiyacları var. Biz bütün qocaları göz bəbəyimiz kimi qorumalıyıq. Onları qurda-qusa yem etməməliyik. Bütün insanları xilas edən bu tədbiri mənə öyrədən atam oldu.
Ibrahim bütün əhvalatı olduğu kimi padsaha nəql etdi. Camaat heyrətlə qulaq asırdı. Padsah əmr etdi:
-Bu saat qocanı bura gətirin.
Camaat sevinclə dağa tərəf yüyürdü. Qocanı təntənə ilə səhərə gətirdilər. Sah xəzinəsinin yarısını Ibrahimə verib murdar adəti ləğv elədi. O gündən öz əcəlləri ilə ölənə qədər qocalara hörmət və qayğı göstərildi. Qocaların sevinci yerə-göyə sığmırdı.

Сказка о мудром старце.

Кто-то был, кого-то не было, давным-давно жил один жестокий падишах. Он издал закон, согласно которому дети должны были брать своих родителей, когда они становились беспомощными, сажать их в корзину, взваливать на спину, и относить на крутую недоступную гору. Со всех сторон горы можно было видеть груды человеческих костей. Вершина этого кладбища стала пристанищем птиц, полюбивших человеческое мясо. Птицы сидели на вершинах и с жадностью ждали новых жертв.
Они кружились над головами людей, приносивших в корзинах стариков, и издавали ужасные крики, от которых волосы вставали дыбом.
Как только люди ставили корзины со стариками на землю и уходили, орлы и ястребы заклевывали и поедали стариков живьем, оставляя от них только сухие кости. Такие похороны стариков стали обычным делом. Никто не мог убедить шаха отменить свой закон.
Однажды один парень, увидев что его отец стал беспомощным, сказал ему:
- Пойдем, отец, пришло твое время. Если я буду дальше содержать тебя, люди меня осудят.
Находясь в безвыходном положении, отец сказал:
Ничего сынок, я вспомнил, что когда-то я также как и ты посадил отца в корзину и отнес на кладбище. А теперь ты несешь меня...
Эти слова старика, подобно стреле пронзили сердце Ибрагима. Он хотел вернуться с отцом домой, но не осмелился нарушить народный обычай. Он медленно продолжил свой путь.
Когда он дошел до кладбища, дикие вопли птиц привели Ибрагима в ужас. Он поставил

корзину с отцом на землю и решил немного отдохнуть. Но голодные птицы кружились над отцом и сыном, ожидая, когда Ибрагим отойдет. Старик посмотрел на голодных птиц и сказал сыну:
- Иди сынок, желаю тебе здоровья. Но не забудь и корзину взять...
Ибрагим ответил:
- Отец, я приносил сюда мать в этой корзине, дома ты последний старик, тебя я принес. Зачем же мне еще корзина?
Старик сказал:
- Нет, сынок, ведь у тебя тоже есть сын. Он вырастет, а ты состаришься. Однажды он принесет и тебя сюда и отдаст на съедение птицам. Забери корзину, сынок, она понадобится и тебе.
Ибрагим весь задрожал. Он как будто пробудился от глубокого сна. Он вдруг обнял отца и закричал:
Нет, отец, нет, я не оставлю тебя на съедение этим диким птицам! Я буду о тебе заботиться.
Камнями и палками он прогнал птиц. Потом он заметил, что у подножия горы есть пещера.
Ибрагим отнес отца в эту пещеру и сказал:
- Отец, живи здесь. Я принесу тебе постель, и каждый день буду приносить еду и питье.
Ибрагим заложил вход пещеры камнем. Свет проникал в пещеру сквозь щели между камнями.

Ибрагим поступил, как обещал. Он приносил отцу вдоволь еды и питья.
Однажды возле русла источника, дающего городу воду, появился дракон. Дракон перекрыл источник так, что ни капли воды не попадало в город. Из-за этого дракона все люди погрузились в плач и рыдания…
Сколько богатырей приходило сражаться с драконом, никто не мог его победить. Шах провозгласил через глашатаев, что того, кто убьет дракона или прогонит его из этой земли, он сделает обладателем всемирных сокровищ. Но каждый, кто брался за это дело, был испепелен огнем, исходящим из пасти дракона. Уже никто не отваживался встретиться с ним лицом к лицу.
Расскажу тебе об Ибрагиме. Ибрагим взял еду и снова отправился в пещеру, где был его отец.
Отец увидел, что еда есть, но сын почему-то не принес воды. Он спросил:
- Сынок, почему ты не принес воды?
Ибрагим ответил и рассказал о бедствии и умирающем от жажды народе. Дракон принес всем нам горе. Никто не может его одолеть.
Отец немного подумал и сказал:
- Сынок, я могу справиться с этим драконом.
Ибрагим обрадовался и сказал:
- Отец, если ты сможешь справиться с драконом, то сделаешь весь народ счастливым. Кроме этого, шах отдаст нам половину казны.
Старик сказал:
- Сынок, иди к шаху. Скажи ему, чтобы он приказал изготовить зеркало длиной в десять аршин, шириной в четыре аршина. Пусть люди держат это зеркало с задней стороны и пойдут к дракону. Увидев свое отражение в зеркале, дракон придет в ужас и убежит. Когда он будет убегать, вы продолжайте идти в его сторону с зеркалом. Дракон навсегда покинет вашу землю.
Ибрагим пошел к шаху и сказал:
Пусть шах будет здоров, я могу справиться с драконом. Но с условием, чтобы вы исполнили свое слово.
У шаха от жажды высохли губы и язык. У него не было другого выхода, и он сказал: Клянусь, что отдам тебе половину казны.
Если хочешь, можешь забрать ее сейчас, только избавь нас от этой беды.
Ибрагим сказал:
-Пусть шах будет здоров, изготовьте мне большое зеркало
По слову Ибрагима, шах приказал изготовить большое зеркало. С обратной стороны зеркала были сделаны ручки, чтобы его можно было нести. Люди понесли зеркало к дракону. Дракон увидел, что в его сторону движется ужасный зверь, из пасти которого вырывались языки пламени. Он подумал, что этот зверь хочет сожрать его и начал убегать. Люди шли за ним с

зеркалом, чтобы прогнать. Иногда дракон оборачивался и видел, что ужасный зверь продолжал идти за ним. Он побежал еще быстрее. И наконец он убежал из земли падишаха. Люди кинулись к воде. Все увидели избавление. От радости и счастья люди начали подбрасывать Ибрагима. Падишах приказал позвать Ибрагима и сказал:
-Сынок, условие есть условие, но скажи мне, откуда тебе пришла в голову такая мысль и такое средство?
Ибрагим сказал:
-Да будет здоров шах, это не моя мысль и не моя смелость. Как бы не были умны молодые, они нуждаются в стариках, в их мудрых наставлениях и советах. Мы должны беречь всех стариков как зеницу ока. Мы не должны отдавать их на съедение волкам и птицам. Этому средству, спасшему всех людей, научил меня мой отец.
Ибрагим рассказал всю историю полностью падишаху. Народ слушал его с изумлением.
Падишах приказал:
- Сейчас же принесите сюда старика.
Люди с радостью поспешили к горе. Старика с почестями принесли в город. Шах отдал половину своей казны Ибрагиму и отменил нечестивый обычай. С этого дня старикам до своей смерти оказывались почет и забота. Радость старых людей была безмерной.